

Anbefalinger til justering og udvikling af området for dagbehandling

1. Indledning og formål

Arbejdsgruppen under Sammenhængsudvalget har fået til opgave at justere og udvikle viften af tilbud til børn og unge på det specialiserede område i Ballerup Kommune. Det sker som led i organiseringen af den sammenhængende, kommunale ungeindsats.

Denne rapport indeholder en nærmere beskrivelse, analyse og vurdering af området for dagbehandling. Arbejdsgruppen består af leder for Kasperskolen Merete Trier Frederiksen, pædagogisk leder af Ressourcecenter og PLC på Måløvhøj Skole Anna Taghizadeh Mikaeil Abad, leder for Socialafsnittet i C-BUR Anders Togsverd-Madum, teamleder for PPR-afsnittet i C-BUR Bjarke Malmstrøm samt centerchef for C-BUR Lone Junge Marcussen.

Sammen med kortlægningen af gruppeordninger udgør denne rapport spor 1 i et større arbejde med at justere og udvikle tilbudsviften i Ballerup Kommune. På grund af interne omlægninger, fusioner og processer i fagcentrene er flere spor taget ud af den samlede analyse, sådan at arbejdet foruden dette spor 1 omfatter et spor 3, som ser nærmere på de beskæftigelsesrettede tilbud, samt et spor 5, der specifikt beskæftiger sig med den individuelle støtte.

Formålet med justering og udvikling af tilbudsviften er:

- At få et samlet overblik over tilbudsviften for at kunne udvikle og anvende tilbudsviften på tværs af forvaltningsområderne.
- At sikre, at Ballerup Kommune ud fra et fagligt synspunkt kan møde behovet for kvalificerede og virkningsfulde tilbud, der kan understøtte borgerne i uddannelse og job.
- At sikre, at tilbudsviften er et tilstrækkeligt differentieret supplement, som samtidig understøtter ambitionen om at flest mulige børn og unge i Ballerup Kommune har deltagelsesmuligheder i de almene tilbud.

I den forbindelse er det afgørende, at den fortsatte justering og udvikling af tilbudene til børn og unge i Ballerup Kommune tydeligt understøtter en udmøntning af:

- Vision 2029
- Børne- og Ungestrategien
- Ballerup Kommunes strategi for den sammenhængende ungeindsats
- Strategi for indsatsstrappen på det voksne sociale område
- Aktiveringsstrategien

2. Rapportens samlede anbefalinger

Nedenfor følger en sammenfatning af arbejdsgruppens anbefalinger til justering og udvikling af tilbuddene på dagbehandlingsområdet.

Bliver rapportens anbefalinger godkendt politisk, arbejder administrationen videre med virkeliggørelse heraf, herunder finansiering af de nye tiltag på området.

Arbejdsgruppen anbefaler:

- At der formuleres tydelige forventninger og handleanvisninger i etableringen af indsatser, der medvirker til at skabe deltagelsesmuligheder i de almene fællesskaber.
- At der skal være afprøvet en række faglige indsatser, før en dagbehandlingsorienteret indsats kan overvejes og eventuelt iværksættes for et barn eller en ung med særlige behov.
- At der sker en sammenlægning af visitationsudvalgene for hhv. dagbehandling og specialskole for at sikre sammenhæng i indsatsen for det enkelte barn og med inddragelse af alle relevante perspektiver.
- At der etableres en tydelig proces- og organiseringsplan for ind- og udslusning, både når der er tale om børn og unge på vej ind og ud af dagbehandlingstilbud, og når det handler om børn og unge med særlige behov i almenskolen.
- At der etableres en sammenhængende økonomimodel for det tværfaglige arbejde med børn med særlige behov i almenskolen. Midlerne vil komme fra Center for Skole, Institutioner og Kultur samt Center for Børne- og Ungerådgivning.
- At børn med særlige behov i almenskolen i alderen 6-13 år tilknyttes en tværfaglig koordinator. Koordinatorfunktionen er en ressource ind i klasserummet og arbejder samtidig med styrkelsen af barnets øvrige fællesskaber i BFO, klub og fritid.
- At der udarbejdes en model for samarbejdet med familien i arbejdet med børn med særlige behov i alderen 6-13 år.
- At der etableres en justering af den rådgivende funktion på det specialiserede børne- og ungeområde, som inkluderer et tættere samarbejde med det lokale erhvervsliv om at støtte vejen mod uddannelse og beskæftigelse for unge med særlige behov i alderen 14-17 år.
- At der etableres en tættere kobling mellem skole og arbejdsliv for den unge med særlige behov i alderen 14-17 år og med erhvervspraktikken som omdrejningspunkt for læringsmiljøet.

- At der etableres en mentorordning ind i det lokale erhvervsliv for de unge med særlige behov i alderen 14-17 år. Mentoren agerer som positiv rollemodel og styrker den unges deltagelsesmuligheder i fællesskaberne på arbejdsmarkedet og i civilsamfundet.
- At der udarbejdes forslag til måder at tilrettelægge grundskolens afgangsprøve på, så flere unge gennemfører den afsluttende eksamen.

Analysen af både kvantitative og kvalitative data på dagbehandlingsområdet og den efterfølgende vurdering, som ligger til grund for de nævnte anbefalinger på området, fremgår af de efterfølgende afsnit i denne rapport.

3. Tilbud på dagbehandlingsområdet

I Ballerup Kommune er antallet af elever i dagbehandlingstilbud steget med 47 % siden 2017. En opgørelse fra juni 2020 viser, at 76 børn og unge fra Ballerup Kommune modtager et dagbehandlingstilbud.

Hovedparten af eleverne fordeler sig på de fire behandlingsskoler Kasperskolen, Skolen Sputnik, Behandlingsskolerne samt Idræts- og Uddannelsesakademiet, hvilket ses af oversigten nedenfor.

Omfang og fordeling af børn og unge i dagbehandling i dag

Dagbehandlingstilbud	Antal elever fra Ballerup Kommune
Kasperskolen	24
Skolen Sputnik	11
Behandlingsskolerne	11
Idræts- og Uddannelsesakademiet	11
Jyderup Private Heldagsskole	4
Heldagsskolen Bråby	3
Biavleren	2
Fjordskolen	2
Skolen ved Sorte Hest	2
Mindehøjskolen	1
Hjembækskolen	1
Skolen MIR	1
Søstjerneskolen	1
Thorshøjgård	1
Vikasku	1
I alt	76

I det følgende vil de fire hyppigst benyttede dagbehandlingsskoler blive beskrevet, herunder tilbuddets målgruppe, mål for indsatsen, metoder og aktiviteter. Beskrivelserne er formuleret på baggrund af en indhentning af informationer fra skolernes respektive hjemmesider.

3.1 De fire dagbehandlingstilbud

Kasperskolen

Kasperskolen er et af Ballerup Kommunes specialundervisningstilbud for børn og unge under 18 år. Skolen omfatter et helhedstilbud for normalt begavede elever med autismespektrumforstyrrelser/ADHD og et behandlingstilbud for normalt begavede elever med socio-emotionelle vanskeligheder.

Skolen er beliggende i Ballerup Kommune, og dagbehandlingsskolen optager kun kommunens egne elever.

Kasperskolens mål er at skabe sammenhæng og helhed i elevernes hverdag, så de får optimale muligheder for at udvikle deres sociale adfærd, deres færdigheder og deres kundskaber. Et ligeværdigt samarbejde med forældrene har til formål at ud-

veksle viden og erfaringer om eleverne og deres udviklingsmuligheder, og samarbejdet med andre faggrupper og institutioner er med til at sikre kontinuitet mellem pædagogisk metode og praksis i både skoleliv og fritidsliv.

Klasserne sammensættes efter elevernes klassetrin, funktionsniveau og specifikke vanskeligheder. Undervisningen tager udgangspunkt i den enkelte elevs særlige forudsætninger og skaber udfordringer og sociale situationer, som giver eleverne mulighed for at træne faglige og sociale færdigheder og udvikle kompetencer, som de kan få brug for senere i livet.

Der arbejdes med forskellige specialpædagogiske metoder og tilgange: Selvindsigtsmateriale, samarbejdsbaseret problemløsning, relationsdannelse, TEACCH, sociale historier m.v.

Skolen Sputnik

Skolen Sputnik er et skole- og dagbehandlingstilbud for elever fra 0.-10. klasse med diagnosemæssige og adfærdsrelaterede vanskeligheder. Skolen er beliggende på flere lokationer i København og Nordsjælland og optager elever fra hovedstadens kommuner.

Målet for dagbehandlingen er at inkludere eleven i et større undervisningsmiljø, i det tempo som den enkelte kan følge med i. Skolen tager udgangspunkt i den systemisk/narrative ramme.

Metoden i dagbehandlingen er den integrerede indsats, som betyder, at det er den samme voksne, som underviser i skolefagene og udfører behandlingsindsatsen. Sidstnævnte kan fx omfatte nye strategier til at håndtere følelser af afmagt, til at leve med en diagnose eller til at indgå i sociale fællesskaber med andre elever.

Behandlingsskolerne

Behandlingsskolerne omfatter 16 forskellige specialtilbud til børn og unge med særlige behov, herunder dagbehandlingsskoler. Tilbuddene for børn og unge i folkeskolealderen er spredt på ni forskellige skoler på hele Sjælland samt en enkelt i Jylland og optager elever fra hovedstadens kommuner.

Behandlingsskolernes mission er at skabe mulighed for, at alle elever får et værdifuldt og selvforsørgende voksenliv.

Der følges ikke én metode, men behandling og undervisning tilrettelægges ud fra den enkelte elevs udfordringer. Generelt er det teoretiske fundament baseret på kognitiv miljøterapi. Undervisningen tilrettelægges i tværfagligt samarbejde for at sikre en plan og et skema, der er opbygget, så det motiverer eleverne.

Idræts- og Uddannelsesakademiet

Idræts- og Uddannelsesakademiet er et skole- og dagbehandlingstilbud for unge i alderen 10 til 16/18 år med psykiatriske problemstillinger og psykiske sårbarheder, herunder elever med angst, OCD, autismspektrumforstyrrelser, spiseforstyrrelser, opmærksomhedsforstyrrelser eller personlighedsforstyrrelser. Skolen er beliggende i Herlev og optager elever fra hovedstadens kommuner.

Idræts- og Uddannelsesakademiet tilbyder en bred metodisk tilgang med særligt fokus på ressourceudvikling. Nøgleordene er afstigmatisering, empowerment, fleksibi-

litet, udvikling og nytænkning. Dagbehandlingsdelen anvendes oftest sammen med skoletilbuddet som en integreret del af dagligdagen og undervisningen.

Undervisningen er individuelt tilpasset den enkelte elevs faglige niveau, styrkeområder, eventuelle diagnoser og særlige udfordringer. Hver elev har sin egen elevplan i de enkelte fag, og ud fra disse planer evalueres undervisningen løbende, og eleverne får feedback på deres faglige undervisning og deltagelse.

Dagbehandlingstilbuddet indeholder bl.a. miljøterapi, psykologisk og psykiatrisk behandling, fysisk aktivitet og sundhed (fysioterapi, rideterapi mv.), kreative aktiviteter, socialtræning, sportstræning mv.

3.2 Udfordringen i tilbuddene om dagbehandling

De fire beskrevne dagbehandlingstilbud har generelt et stort og ekspliciteret fokus på at sammentænke udviklingen af faglige kundskaber og sociale kompetencer hos det enkelte barn. Helt konkret betyder det ofte, at behandlingsdelen er integreret i undervisningen, og at de anvendte metoder er tilrettelagt ud fra den enkelte elevs udfordringer og behov på begge områder.

Der anlægges derved et systemisk og anerkendende perspektiv på eleverne i det enkelte dagbehandlingstilbud, som overordnet set ikke er i modstrid med det børne- og ungesyn og den børne- og ungestrategi, som Ballerup Kommune har udviklet. Både denne strategi samt strategien for den sammenhængende ungeindsats tydeliggør vigtigheden af, at de unge indgår i almene, forpligtende fællesskaber og herigennem oplever livskvalitet og livsduelighed i forhold til uddannelse og job.

Problematikken opstår imidlertid, når dagbehandlingsskolerne skal beskrive, hvorledes der arbejdes med de sociale kompetencer hos barnet/den unge og deltagelsesmulighederne i inkluderende fællesskaber. De sociale relationer og fællesskaber, som den unge indgår i på den enkelte behandlingsskole, finder nemlig sted via skolens aktiviteter og består hovedsageligt af skolens egne elever. Der er med andre ord ikke tale om, at skolen arbejder med den unges deltagelsesmuligheder i fællesskaber på tværs af skoleliv og almenområdets fritidsliv, og hvad det giver af relationer til gode rollemodeller for de unge. Det problematiseres yderligere af, at de beskrevne dagbehandlingstilbud ikke befinder sig i barnet/den unges egen kommune som en del af den unges nærmiljø. Kun Kasperskolens dagbehandlingstilbud er beliggende i Ballerup Kommune.

Derudover ses en tendens til, at børnene og de unges vanskeligheder opleves at stå i vejen for et målrettet fokus på læring. Der sker en skævvridning, hvor de sociale og adfærdsmæssige vanskeligheder opleves at skulle adresseres, før faglig læring kan finde sted. Det har betydning for disse elevers faglige progression og udbytte samt deres tro på egne evner og muligheder.

Risikoen er, at dagbehandlingen bliver et ekskluderende tilbud, som forhindrer en integration mellem skole og nærmiljø og efterfølgende gør det svært for den unge at komme videre i uddannelse og/eller job. I det følgende afsnit vil det derfor blive forsøgt belyst, i hvilken udstrækning de unge kommer videre i uddannelse eller job efter endt dagbehandling.

3.3 Hvor tager de unge hen efter endt dagbehandling?

I undersøgelsen er der endvidere indhentet viden om de unges videre vej efter endt dagbehandling i form af kvantitative data, som overordnet strækker sig fra 2014 til

2019. De unge i denne dataindsamling har endt deres dagbehandling i perioden 2014/15 – 2017/18, og der er således set på udviklingen i form af job eller videre uddannelse for den unge i årene derefter.

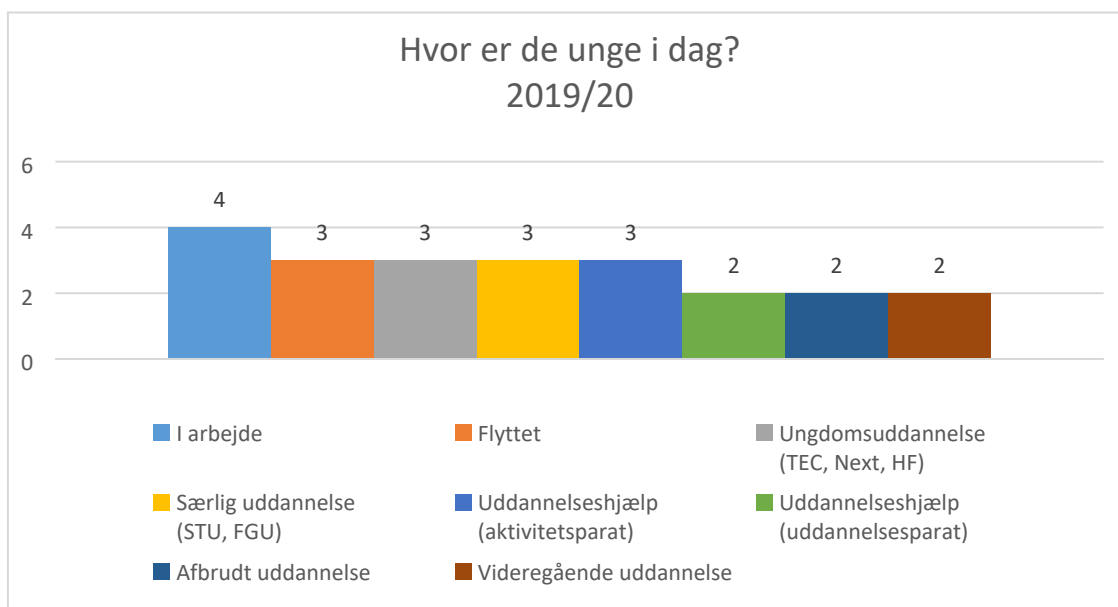
I alt 22 unge fra Ballerup Kommune har været i dagbehandling i denne periode. 2 ud af de 22 har taget en fuld afgangsprøve fra skolen, hvilket svarer til 9 %, mens 3 af de unge og dermed knap 14 % har taget det, der hedder en særlig afgangsprøve.

Det bør dertil nævnes, at 3 ud af de i alt 5 unge med gennemført afgangsprøve (60 %) har modtaget og afsluttet deres dagbehandling på Kasperskolen.

Det betyder, at 17 og dermed hele 77 % af de unge afslutter deres dagbehandlingsskole uden en afgangsprøve.

Ses der bort fra de 3 unge, der er fraflyttet Ballerup Kommune, så viser undersøgelsen af de resterende 19 unge i undersøgelsen, at 42 % af de unge er i uddannelse, og 21 % er i job, mens 37% - og dermed over en tredjedel af de unge - hverken er i arbejde eller i gang med uddannelse efter endt dagbehandling.

Nationalt set viser en undersøgelse fra 2018, at 6,6 % af de unge i alderen 15-24 år hverken har tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarkedet.¹ Tallet er højt, men det ligger alligevel langt fra den meget høje andel af unge på 37 % i denne undersøgelse, som hverken er i uddannelse eller job efter endt dagbehandling.

Den nationale målsætning er, at mindst 90 % af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030, og herunder skal andelen på de 7 % af de unge op til 25 år, som hverken er i uddannelse eller arbejde, halveres.²

Resultatet af undersøgelsen viser dermed også – som supplement til den kvalitative vurdering af dagbehandlingsskolerne – at der er rigtig god grund til at kigge nærmere på alternativer til de nuværende dagbehandlingstilbud, når det handler om at leve op til de nationale målsætninger for uddannelse og job og fremme de unges muligheder for et selvstændigt, godt og udviklende liv hele livet.

4. Pejlemærker og anbefalinger

Arbejdsgruppen har på baggrund af den kvantitative og kvalitative analyse af de nuværende dagbehandlingstilbud udarbejdet en række pejlemærker og anbefalinger for dagbehandlingsområdet. I forlængelse af anbefalingerne vil forslag til to forskellige typer prøvehandling desuden blive beskrevet.

Pejlemærkerne og de tilhørende anbefalinger skal tydeliggøre og styrke arbejdet med at udmønte Ballerup Kommunes strategier og visioner på det specialiserede børne- og ungeområde og med et overordnet fokus på at understøtte børn og unges deltagelsesmuligheder i aktive fællesskaber på tværs af skole-, arbejds- og fritidsliv.

¹ Børne- og Undervisningsministeriet: *Notat – Uddannelsesmålsætning 2018* [fi-
le:///C:/Users/akle/Downloads/191107-Notat-Uddannelsesmaalsætning-2018.pdf](file:///C:/Users/akle/Downloads/191107-Notat-Uddannelsesmaalsætning-2018.pdf)

² Børne- og Undervisningsministeriet: *Notat – Uddannelsesmålsætning 2018* [fi-
le:///C:/Users/akle/Downloads/191107-Notat-Uddannelsesmaalsætning-2018.pdf](file:///C:/Users/akle/Downloads/191107-Notat-Uddannelsesmaalsætning-2018.pdf)

Arbejdsgruppen har tidligt i forløbet inddelt målgruppen for dagbehandling i to i redegørelsen for de fremtidige pejlemærker på dagbehandlingsområdet. Den ene gruppe udgøres af børn i alderen 6-13 år, og den anden unge i alderen 14-17 år. Baggrunden er, at den åbenlyse forskel på fællesskaberne omkring de to aldersgrupper med særlige behov har afgørende betydning for arbejdet med at styrke barnet eller den unges tilknytning til eksisterende aktive fællesskaber.

Helt konkret betyder det, at deltagelsesmulighederne på arbejdsmarkedet har en central plads i anbefalingerne for arbejdet med unge fra 14 år med særlige behov, mens der i forhold til de yngre børn i alderen 6-13 år ses nærmere på muligheden for at arbejde med barnets tilknytning til relationerne i alment skolen og fællesskaberne i BFO og klub. Disse aspekter vil blive uddybet i det følgende.

4.1 Pejlemærker for gruppen af børn med særlige behov (6-13 år)

Forebyggelse i centrum – arbejdet er tidligt og tæt på

Et centralt mål er at forebygge senere vanskeligheder i barnets liv ved at komme så tidligt og så tæt på netværket og læringsmiljøerne omkring barnet som muligt.

Ifølge den svenske forsker Bo Vinnerljung er den stærkeste beskyttelsesfaktor for, at børn og unge får et godt voksenliv, at de klarer sig godt i skolen og får en uddannelse.³ Det kræver, at de voksne omkring barnet meget tidligt har positive forventninger til barnets skolepræstationer og stiller relevante faglige og passende krav. Skolen skal derfor ikke være en behandlingsform, men der skal gøres brug af behandlingsorienterede indsatser, som anvendes for at sikre, at barnet kan være i skole. Forebyggelsen starter allerede i børnehavealderen i form af læringsaktiviteter, som har fokus på at udvikle børnenes intelligens, nysgerrighed og motivation til skolegang og videre uddannelse⁴.

Dermed er der også tale om nødvendigheden af et styrket samarbejde mellem de professionelle omkring barnet på tværs af fagligheder og barnets forskellige faser. Det tætte og forpligtende samarbejde på tværs af hele Ballerup Kommune er da også fremhævet i Vision 2029, i børne- og ungestrategien samt – ikke mindst – i strategien for den sammenhængende ungeindsats som en del af kommunens systemiske og anerkendende børne- og ungesyn.

Barnet forbliver så vidt muligt i alment skolen

I den forebyggende indsats er det ligeledes centralt, at barnet i videst mulige omfang forbliver i alment skolens undervisningsmiljø og fællesskaber, så barnets aktuelle og fremtidige relationer og netværk i alment miljøet understøttes.

Ballerup Kommunes ungeanalyse påviser, at det gennemgående træk blandt unge med behov for særlig støtte til at komme i uddannelse og job er fraværet af stærke relationer og netværk, og derfor er der et tidligt fokus på at understøtte børn og unges deltagelsesmuligheder i bl.a. alment skolens fællesskaber i Ballerup Kommunes børne- og ungestrategi.

Irsk professor i socialt arbejde og socialpolitik Robbie Gilligan har forsket i styrkelsen af barnets social kapital gennem fokus på både barnets nære relationer (*bonding*) og de mere uformelle netværk (*bridging*). Mens de nære relationers betydning for barnets udvikling længe har været anerkendt i forskningen og arbejdet på området, så har betydningen af de uformelle og svagere netværk omkring barnet

³ "Hvad skal der til for at få skabt bedre skoleresultater for udsatte børn og unge?" In: *Der er god grund til at interessere sig for udsatte børn og unges skolegang!*, KL, 2018.

⁴ Ibid.

en tendens til at blive overset. Det på trods af, at netop de uformelle relationer spiller en uhyre vigtig rolle i livet for børn med særlige behov. Det svagere netværk består af personer, som er forskellige fra barnet selv, og som er med til at åbne barnets øjne op for muligheder i livet, det ellers ikke ville have egentligt kendskab til⁵.

Med det overordnede mål om at fastholde barnet i almenskolen er der skabt et større fokus på at bibeholde og styrke fællesskabet og relationerne mellem barnet og de andre børn på skolen, som i modsætning til eleverne på dagbehandlingsskolerne ikke alle har særlige behov eller udfordringer. Mange af dem er forskellige fra barnet selv, og i dagligdagen skaber det fælles undervisningsmiljø rammerne for en kontinuerlig brobygning (*bridging*) mellem barnet og de øvrige skolekammerater, der bliver positive rollemodeller for barnet. Sådanne relationer kan – som Robbie Gilligan påpeger – sætte gang i en masse tanker og initiativer i barnet og bidrage til at skabe en positiv udvikling.

Der er tæt samarbejde mellem skole, BFO og klub

I Ballerup Kommunes børne- og ungestrategi står det ligeledes beskrevet, hvordan arbejdet med at styrke barnets deltagelsesmuligheder tager udgangspunkt i et fælles systemisk og anerkendende børne- og ungesyn. Det betyder, at der ses på sammenhænge mellem de forskellige dele i barnets liv, herunder styrkelsen af et samarbejde mellem skole, BFO og klub for at skabe et inkluderende miljø for barnet på tværs af barnets sociale og faglige arenaer.

Den tværfaglige, koordinerende indsats er også væsentlig, når det handler om at understøtte etableringen af nye eller styrkede relationer for barnet med særlige behov. Ved at fastholde barnet i almenskolen kan der fortsat arbejdes på at styrke barnets tilknytning til de almene fællesskaber i barnets fysiske nærmiljø og på tværs af både skole, BFO og klub, og det bliver en opgave for de professionelle omkring barnet at være særligt opmærksomme på, hvor de kan være med til at skabe betingelser for opståen af de svagere, men uhyre vigtige *bridging*-relationer.

Modtager barnet dagbehandling, foregår det – som tidligere nævnt – oftest langt væk fra barnets nær- og hjemmemiljø. Det betyder, at de sociale relationer, som de professionelle i barnets undervisningsmiljø kan understøtte etableringen af, alene er relationen mellem eleverne med særlige behov. Når forløbet i dagbehandling er slut, og barnet vender tilbage til Ballerup Kommune, er relationerne i regi af dagbehandlingen enten svækkede eller helt forsvundet. Det samme er barnets netværk hjemme i Ballerup Kommune, der indeholder de positive rollemodeller, men som ikke har været vedligeholdt, mens barnet gik på dagbehandlingsskolen. At placere barnet i et længerevarende dagbehandlingstilbud langt væk fra hjemmet kan derved vanskeliggøre arbejdet med at finde bæredygtige løsninger for barnet på længere sigt, så mulighederne for et selvstændigt, godt og udviklende liv hele livet fremmes.

Arbejdet med familien er en vigtig del af indsatsen

Et vigtigt led i børne- og ungestrategiens helhedssyn er inddragelsen af familiens ressourcer i det fælles arbejde for at understøtte en positiv udvikling for barnet. Det er også her, at Robbie Gilligans andet begreb om at styrke barnets nære, følelsesmæssige relationer (*bonding*) kommer ind i billedet.

At arbejde med hele familien og familiens tilhørsforhold samt deltagelsesmuligheder i de lokale udviklings- og læringsmiljøer er derfor en vigtig del af arbejdet med børn

---

⁵ Kirsten Holm-Petersen: "Hjælp børnene og de unge med at skabe varige relationer i deres egne netværk. Og hold jer selv i baggrunden." In: *Socialrådgiveren*, 04, 2013

med særlige behov. Her vil hele familien og familiens netværk kunne blive inddraget, og der tages udgangspunkt i de ressourcer, som familien og det nære netværk rummer, og som har betydning for barnets positive udvikling.

På den måde arbejder de professionelle omkring barnet aktivt med en etablering og styrkelse af både bonding- og bridging-relationer, som samlet set sigter mod at øge deltagelsesmulighederne i fællesskabet og derigennem udvikle barnets sociale kapital.

Både ind- og udslusning spiller en vigtig rolle

Rapportens kvantitative undersøgelse af de unges videre færd efter opholdet på en behandlingsskole viser som tidligere nævnt en markant større andel af unge, der hverken har tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarked, når der sammenlignes med antallet af unge uden uddannelse eller job på landsplan. Resultatet kan indikere behovet for i højere grad at have fokus på barnets læring samt at arbejde målrettet med både ind- og udslusning af børn og unge i dagbehandlingstilbud.

Som ungeanalysen fra 2018 viser, udgør sammenhæng og kontinuitet en central faktor, når det handler om at understøtte en positiv udvikling i et livsperspektiv. Indsatser, der hver for sig kunne tænkes at føre til positive forandringer for barnet eller den unge, kan samtidig medføre oplevelsen af afbrudte og usammenhængende forløb. Det gør sig ikke mindst gældende på dagbehandlingsområdet, hvor behandlingsskolerne ofte ikke er beliggende i Ballerup Kommune. Der er derfor behov for en sammenhængende indsats, der arbejder målrettet på at understøtte en positiv overgang fra dagbehandling til almenskolen eller videre uddannelse/arbejde for den unge.

Ind- og udslningsaspektet skal samtidig have en fremtrædende rolle, når det omhandler de børn med særlige behov, der modtager en målrettet indsats i almenskolen.

4.2. Pejlemærker for gruppen af unge med særlige behov (14-17 år)

Den unges mestring af eget liv er i centrum

Det centrale i arbejdet med unge med særlige behov er stærke lærings- og udviklingsmiljøer, der kan medvirke til at styrke den unges oplevelse af empowerment. Det betyder, at der er særligt fokus på at understøtte den unges evne til at tage kontrollen og udvikle kapaciteten til at tage ansvar for eget liv og situation.

Strategien for den sammenhængende ungeindsats i Ballerup Kommune vægter synet på den unge som en aktiv medborger på uddannelsesinstitutionerne, på arbejdsmarkedet og i civilsamfundet. Det betyder, at der anlægges et fællesskabsperspektiv i alle ungeindsatserne, som tager sigte på at støtte den unge i at indgå i fællesskaber, etablere relationer og få styr på sin hverdag samt at styrke den unges selvværd og handlekraft.

Også Robbie Gilligan understreger vigtigheden af, at de professionelle forstår, at de har en afgørende, men tilbagetrukket rolle i fokusset på at understøtte barnet og den unges relationsdannelser og derigennem mestring af eget liv.⁶

---

⁶ Kirsten Holm-Petersen: "Hjælp børnene og de unge med at skabe varige relationer i deres egne netværk. Og hold jer selv i baggrunden." In: *Socialrådgiveren*, 04, 2013

Læringsfællesskab bidrager til indre og ydre motivation

En undersøgelse fra Center for Ungdomsforskning viser, at motivation ikke bare er noget, den enkelte elev enten har eller ikke har. Motivation er en dynamisk størrelse, der opstår, udvikles eller hæmmes i bl.a. læringssituationer. Begrebet er derfor snarere udtryk for forskellige orienteringer, forskellige interesser og forskellige måder at lære på, og den enkelte elev kan sagtens blive motiveret på flere forskellige måder. Derfor kan man heller ikke tale om generelt umotiverede elever, da det måske blot handler om, at eleven ikke altid er motiveret for den type undervisning, som finder sted.⁷

På baggrund af unge udkolingselevers egne fortællinger er forskerne nået frem til i alt fem forskellige motivationsorienteringer; vidensmotivation, mestring-motivation, involveringsmotivation, præstationsmotivation og relationsmotivation. Motivationen for præstation er den mest kendte form i almen skolen, men det er et problem, hvis det er den eneste motivationsorientering, der er i spil, bl.a. fordi det kan virke demotiverende på fagligt svage elever⁸. Det kan også gøre sig gældende for elever med særlige behov.

I almen skolens læringsmiljø er det således afgørende for inklusionen af alle elever, at der arbejdes med flere forskellige motivationsorienteringer for derigennem at synliggøre og fremhæve læring og udvikling for alle elever i fællesskabet – uanset fagligt standpunkt.

Fokus er på uddannelse og beskæftigelse

Et af de overordnede mål i strategien for den sammenhængende ungeindsats er, at alle unge skal have uddannelse og/eller job. Det er derfor også et helt centralt fokusområde i arbejdet med unge med særlige behov.

Som tidligere nævnt er uddannelse den stærkeste beskyttelsesfaktor for udsatte børn og unge, fordi succes med skole og uddannelse styrker barnets selvværd og skærmer det mod yderligere stigmatisering. Som blandt andre Bo Vinnerljung har konstateret, spiller alle øvrige psykologiske påvirkninger en mindre rolle for barnet og den unges udvikling.⁹

For unge med særlige behov kan der være forskellige udfordringer forbundet med at gennemføre uddannelse. Det væsentlige er derfor, at de professionelle voksne i et gensidigt og forpligtende samarbejde med den unge formår at finde måder, hvorpå den unges vej mod uddannelse og beskæftigelse understøttes bedst muligt. Det afgørende er, at der er tale om indsatser, der er tydeligt forankret i de almene fællesskaber, og ikke lukkede projekter, der kan resultere i eksklusion og øget stigmatisering. De særlige indsatser skal åbne op for den unges drømme og potentialer og understøtte vejen ind i det almene miljø.

For disse unge kunne løsningen være håndholdte indsatser ind i det lokale erhvervsliv i form af praktikordninger sideløbende med undervisning på grundskoleniveau. Undervisningen bygges da konkret op om praktikken som det grundlæggende element.

---

⁷ Signe Mette Jensen og Maria Holkenfeldt Behrendt: "5 former for motivation", In: *Undervisning – for alle*, Danmarks Evalueringsinstitut, 2016

⁸ Ibid.

⁹ "Hvad skal der til for at få skabt bedre skoleresultater for udsatte børn og unge?" In: *Der er god grund til at interessere sig for udsatte børn og unges skolegang!*, KL, 2018.

På den måde skabes der gode muligheder for, at den unge oplever succes i regi af grundskolen og gennemfører en afgangseksamen på ordinære vilkår. Samtidig har den unge etableret en indgang til arbejdsmarkedet og derigennem fået nye bridging-relationer til positive rollemodeller.

Der etableres et tæt samarbejde med lokalt erhvervsliv

I forlængelse af fokuset på uddannelse og beskæftigelse skal der etableres et tættere og mere forpligtende samarbejde mellem Ballerup Kommune og lokalt erhvervsliv om at skabe praktik- og mentorordninger for de unge med særlige behov.

Mentor indtager en funktion som positiv rollemodel på arbejdsmarkedet for den unge med særlige behov. Det kan være en peer-to-peer-relation mellem den unge og mentoren, da undersøgelser viser, at relationen mellem mennesker, der har erfaring med at leve et liv med fx særlige behov, kan bidrage til styrkelsen af empowerment – mestringen af eget liv – som supplement til den kommunale indsats på området. Den unge opbygger derigennem sine individuelle og sociale ressourcer knyttet til et hverdagsliv i civilsamfundet.

4.3 Samlede anbefalinger

I det følgende fremgår arbejdsgruppens anbefalinger til justering og udvikling af tilbuddene på dagbehandlingsområdet.

Bliver rapportens anbefalinger godkendt politisk, arbejder administrationen videre med virkeliggørelse heraf, herunder finansiering af de nye tiltag på området.

Arbejdsgruppen anbefaler:

- At der formuleres tydelige forventninger og handleanvisninger i etableringen af indsatser, der medvirker til at skabe deltagelsesmuligheder i de almene fællesskaber.
- At der skal være afprøvet en række faglige indsatser, før en dagbehandlingsorienteret indsats kan overvejes og eventuelt iværksættes for et barn eller en ung med særlige behov.
- At der sker en sammenlægning af visitationsudvalgene for hhv. dagbehandling og specialskole for at sikre sammenhæng i indsatsen for det enkelte barn og med inddragelse af alle relevante perspektiver.
- At der etableres en tydelig proces- og organiseringsplan for ind- og udslusning, både når der er tale om børn og unge på vej ind og ud af dagbehandlingstilbud, og når det handler om børn og unge med særlige behov i almenskolen.
- At der etableres en sammenhængende økonomimodel for det tværfaglige arbejde med børn med særlige behov i almenskolen. Midlerne vil komme fra Center for Skole, Institutioner og Kultur samt Center for Børne- og Ungeråd-givning.

- At børn med særlige behov i almen skolen i alderen 6-13 år tilknyttes en tværfaglig koordinator. Koordinatorfunktionen er en ressource ind i klasserummet og arbejder samtidig med styrkelsen af barnets øvrige fællesskaber i BFO, klub og fritid.
- At der udarbejdes en model for samarbejdet med familien i arbejdet med børn med særlige behov i alderen 6-13 år.
- At der etableres en justering af den rådgivende funktion på det specialiserede børne- og ungeområde, som inkluderer et tættere samarbejde med det lokale erhvervsliv om at støtte vejen mod uddannelse og beskæftigelse for unge med særlige behov i alderen 14-17 år.
- At der etableres en tættere kobling mellem skole og arbejdsliv for den unge i alderen 14-17 år med særlige behov og med erhvervspraktikken som omdrejningspunkt for læringsmiljøet.
- At der etableres en mentorordning ind i det lokale erhvervsliv for de unge med særlige behov i alderen 14-17 år. Mentoren agerer som positiv rollemodel og styrker den unges deltagelsesmuligheder i fællesskaberne på arbejdsmarkedet og i civilsamfundet.
- At der udarbejdes forslag til måder at tilrettelægge grundskolens afgangsprøve på, så flere unge gennemfører den afsluttende eksamen.

5. Prøvehandlinger

I det følgende skitseres en prøvehandling for hhv. gruppen af børn med særlige behov i alderen 6-13 år og gruppen af unge med særlige behov i aldersgruppen 14-18 år.

Begge prøvehandlinger tjener som forslag til indsatser, der kan udmønte rapportens beskrevne pejlemærker og anbefalinger på dagbehandlingsområdet på tværs af kommunens velfærdscentre og fagområder.

5.1 For gruppen af børn med særlige behov (6-13 år): Fokus på familiesamarbejde og sammenhængende læringsfællesskaber

Det er som tidligere beskrevet væsentligt, at en sammenhængende indsats for børn med særlige behov ser hele vejen rundt om barnet og derved også inkluderer familien som tætte samarbejdspartnere i det fælles arbejde for at understøtte en positiv udvikling. Et tæt samarbejde med familien indbefatter derfor, at der arbejdes med inddragelse af familiens og familienetværkets ressourcer, og at samarbejdet kontinuerligt og eksplicit knytter an til det arbejde, der udspiller sig i skolens læringsfællesskaber.

Dette centrale blik for sammenhænge mellem de forskellige dele af barnets liv gælder på tværs af både sociale og faglige arenaer og er afgørende i bestræbelsen på at skabe inkluderende fællesskaber.

Arbejdsgruppen foreslår derfor, at der for denne gruppe af børn etableres et læringsfællesskab, der er indeholdt i og har sammenhæng til barnets eksisterende læringsmiljø i almenskolen. Derved understøttes de aktuelle relationer og netværk i almenmiljøet fortsat, som det er skitseret i pejlemærkerne.

Dette læringsfællesskab kunne eksempelvis etableres som en udeskole i form af et forløb, der har tæt sammenhæng til undervisningen i klasseværelset, og som samtidig koordineres med indsatsen i BFO- og klubmiljøet. Udeskole er en bred betegnelse for faglig undervisning i grundskolen, der gennemføres på steder uden for skolers bygninger.

Et hovedformål med udeskole er at forankre elevernes læreprocesser i konkrete virkelighedsnære erfaringer i skolers nære omgivelser og lokalsamfund. Her viser et forskningsprojekt fra 2018, at en regelmæssig eksponering for udeskole kan have en positiv sammenhæng med børns indre motivation for skolen og med dele af deres sociale trivsel i læringsfællesskabet¹⁰.

De nærmere rammer for og undervisningsindhold i denne udeskole skal planlægges i tæt samarbejde med de børn, der har behov for indsatsen. Derved sikres det, at børnene selv bliver medskabere og tager aktivt ejerskab til det konkrete forløb, der skal højne egen trivsel i det almene læringsfællesskab.

5.2 For gruppen af unge med særlige behov (14-17 år): Fokus på virksomhedsbaseret læring

For gruppen af unge i alderen 14-17 år med særlige behov er der et overordnet fokus på at understøtte den unges videre uddannelse og beskæftigelse som beskrevet i pejlemærkerne.

For unge med særlige behov kan der være forskellige udfordringer forbundet med at gennemføre uddannelse, og det væsentlige er derfor at finde måder, hvorpå disse udfordringer kan løses i tæt samarbejde med den enkelte unges ønsker og behov.

På den baggrund stiller arbejdsgruppen forslag om, at der afvikles et virksomhedsbaseret læringsforløb som prøvehandling for gruppen af unge med særlige behov. Ved at prøve sig selv og sine evner af i en virksomhed som ny læringskontekst får den unge gode oplevelser og erfaringer, som han eller hun kan tage med tilbage og anvende i det videre undervisningsforløb i almenskolens læringsmiljø.

Dette virksomhedsbaserede læringsforløb kunne eksempelvis etableres i samarbejde med ROCKWOOL Fondens interventionsenhed, som har udviklet et praktiktilbud til unge i udskolingen, der er i risiko for at afslutte folkeskolen uden en adgangsgivende afgangsprøve.

Praktikken har ikke til formål at skabe en egentlig afklaring hos eleven i forhold til videre uddannelse og beskæftigelse, men fungerer først og fremmest som et pejlemærke for, hvordan den unge kan integreres i almenskolens læringsmiljø igen. Praktikken bliver dermed et springbræt til bedre læring i skolen for den enkelte elev, og det fortsatte samarbejde mellem lærer og elev styrkes gennem gensidig forståelse af og arbejde med succesoplevelserne og erfaringerne i skolens læringsmiljø.

---

¹⁰ Mads Bølling: *Udeskole og børns trivsel*, Institut for Idræt og Ernæring (ph.d.-speciale), Københavns Universitet, 2018